

Zaključci okruglog stola pod naslovom

REPARACIJE CIVILNIH ŽRTAVA

Na raspravi održanoj u Zagrebu 21. listopada 2011. posvećenoj pitanju obeštećenja svih civilnih žrtava rata i poraća, koja je okupila predstavnike institucija izvršne vlasti Republike Hrvatske, pravosuđa, međunarodnih institucija, organizacija za ljudska prava kao i civilne žrtve ili njihove bliske srodnike, ukratko su predstavljani zakonski okvir ostvarivanja prava civilnih žrtava kroz upravni i sudski postupak te problem nedjelotvorne implementacije istih. Nedvojbeno je zaključeno da dosadašnji zakonski okvir nije zadovoljio potrebu obeštećivanja civilnih žrtava rata; članovi obitelji žrtava ratnih zločina nisu dobili ni moralnu niti materijalnu zadovoljštinu, njihova patnja nije priznata, a počinitelji zločina nisu kazneno odgovarali. Zalažemo se za procesuiranje svih ratnih zločina i pratimo suđenja za ratne zločine u Hrvatskoj i drugim post-jugoslavenskim zemljama, no svjesni smo da pravosuđe neće moći procesuirati sva kaznena djela. Zato smatramo da naknadu štete ne treba vezati uz sudsku presudu već ju treba utemeljiti na principu društvene solidarnosti. Utvrđena je slijedeća problematika:

- Analizom upravnog postupka te izdanih rješenja razvidno je da postoji znatan raskorak između onih kojima je priznat status i koji su ostvarili neka prava te stvarnog broja civilnih žrtava, jedan od razloga je što Zakon o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata vezuje ostvarivanje prava uz imovinski cenzus. Nezadovoljstvo postojećim zakonom razaznajemo i kroz razgovor sa civilnim žrtvama ili članovima njihovih obitelji. Zajednica udruga hrvatskih civilnih stradalnika iz Domovinskog rata traži da žrtva bude žrtva te da, kad se govori o naknadama, jednako vrijedi život ili invaliditet djeteta i civila, kao i branitelja. Isti problem zamijećen je kod žrtava minskih naprava na minama zagađenom području, čija prava regulira isti zakon.
- Analizom sudskih postupaka pokrenutih po zakonima koje je usvojio Hrvatski sabor je 2003. godine¹, na temelju kojih su civilne žrtve ili njihovi srodnici tražili naknadu štete od Republike Hrvatske, zbog štete uzrokovane terorističkim aktom ili djelovanjem nepoznatih počinitelja, pripadnika hrvatskih postrojbi, proizlazi da se, zbog odbijenih tužbenih zahtjeva, u više od 70% analiziranih slučajeva oštećenici obvezuju na naplatu parničnih troškova. Je li etički prihvatljivo da se obitelji ubijenih dodatno kažnjavaju napolatom visokih parničnih troškova umjesto da se napokon prizna njihova patnja?
- Analizom sudskih postupaka ratnih zločina, koji u svom činjeničnom opisu sadržavaju silovanje ili seksualno nasilje te razgovorom sa zastupnicima žrtava, zaključujemo da žrtve nisu dobile primjerenu potporu kroz sudski postupak, a naknadno ni kroz postupak priznanja statusa civilne žrtve. Stoga apeliramo na ozbiljan pristup seksualnom zlostavljanju žena i drugih osoba u ratu, procesuiranje tih ratnih zločina i dodjeljivanje posebnog statusa civilne žrtve toj grupi oštećenika.

¹ Zakon o obveznim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 57/89 i NN broj 53/91, 73/91, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96, 112/99, 88/01), Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (NN broj 117/03), Zakon o odgovornosti RH za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (NN broj 117/03).

- Analizom sudskih postupaka radi naknade materijalne štete te danas važećeg zakonskog okvira, zaključujemo da je tim žrtvama rata onemogućena zaštita njihovih imovinskih prava u RH. Stoga apeliramo na ozbiljan i djelotvoran pristup tom problemu kroz izmjene postojećih zakona koje će toj kategoriji žrtava omogućiti pravednu reparaciju.

Primarni zaključak svih analiza je da proces obeštećivanja civilnih žrtava rata i poraća nije riješen na zadovoljavajući način. Do sada je nedostajalo političke volje da se navedeni problemi riješe te je potrebno:

1. Donošenje odluke kojom se RH odriče naplate parničnih troškova od svih tužitelja koji nisu uspjeli sa zahtjevima za naknadom štete zbog smrti bliske osobe.
2. Izmjene i dopune relevantnih zakona kako bi se osiguralo obeštećenja za civilne žrtve rata bez obzira na nacionalnost, etničko porijeklo i dr. i to ukidanjem diskriminativnih odredaba u Zakonu o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (naknada materijalne štete), Zakonu o odgovornosti RH za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata (teret dokazivanja tužitelja, računanje rokova zastare) i Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.
3. Osigurati sredstva za ubrzano čišćenja mina kao i osiguravanje kvalitetnije potpore žrtvama mina i njihovim obiteljima, posebice na području psihosocijalne reintegracije i rehabilitacije djece žrtava mina.
4. Donošenje Nacionalnog programa i Zakona o osnivanju fonda za obeštećenje svih žrtava rata kojim bi se naknada štete uredila u skladu s Temeljnim načelima i smjernicama o pravu na pravni lijek i reparaciju za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava UN-a.

Sudionici i sudionice:

Zrinka Vrabc-Mojzeš, savjetnica Predsjednika RH
 Slobodan Uzelac, potpredsjednik Vlade RH
 Sanja Kovačić Hodžić, Odjel za zaštitu civilnih žrtava iz Domovinskog rata, MZSS
 Vesna Teršelić, *Documenta*
 Emina Bužinkić, *Documenta*
 Tatijana Vučetić, državna tajnica
 Nikica Hamer Vidmar, načelnica Odjela za razvoj i koordinaciju sustava podrške svjedocima i žrtvama, MP
 Edita Brkić, Načelnica odjela za opće propise građanskog materijalnog prava, MP
 Maja Gregurić, Ministarstvo pravosuđa
 Tomislav Boršić, Ministarstvo pravosuđa
 Ana Frangeš, Ministarstvo pravosuđa
 Zoran Pusić, Građanski odbor za ljudska prava
 Boris Knežević, Građanski odbor za ljudska prava
 Tatjana Vlašić, Ured za ljudska prava Vlade RH
 Žarko Puhovski, profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu
 Dejan Palić, zamjenik Pučkog pravobranitelja RH
 Dražen Štivić, odvjetnik
 Luka Šušak, odvjetnik
 Ivo Grga, odvjetnik
 Siniša Štimac, odvjetnik
 Vinko Dizdar, odvjetnik
 Bojana Tadić, odvjetnica
 Radovan Vučković, odvjetnik
 Mirjana Metikoš
 Snežana Đokić-Marković, Delegacija EU u RH
 Veleposlanstvo Finske
 Sasha Matić, Veleposlanstvo Švedske
 Ida Veiden Brahstad, Veleposlanstvo Kraljevine Norveške
 Urša Potočnik, Veleposlanstvo Republike Slovenije
 Gallo Eniko Milenkarc, Veleposlanstvo Republike Mađarske
 Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske

Sanela Papa Avdić, Veleposlanstvo Bosne i Hercegovine
Dušan Vujović, Veleposlanstvo Republike Srbije
Dubravko Bošec, Veleposlanstvo Sjedinjenih Američkih Država
Mario Krešić, UNDP
Christopher Fry, Ured MKSJ u Zagrebu
Klara Dokmanović, Ured MKSJ u Zagrebu
Borka Vukelić, UNHCR
Nenad Marić, Ured OEES u Zagrebu
Monika Čavlović, Ured OEES u Zagrebu
Nebojša Paunović, Ured OEES u Zagrebu
Milena Čalić-Jelić, *Documenta*
Mladen Stojanović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Veselinka Kastratović, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Miren Špek, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Maja Kovačević Bošković, Građanski odbor za ljudska prava
Vlatka Kuić, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek
Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava
Biljana Pusić, Građanski odbor za ljudska prava
Sanjin Bužo, *Documenta*
Mirta Trninić, Informativno pravni centar, Slavonski Brod
Milana Kreča, Projekt građanskog prava, Sisak
Ljubo Manojlović, Srpski demokratski forum
Dijana Pleština, MINE AIDS
Jelena Mihanović, MINE AIDS
Julijana Rosandić, Zajednica udruga hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata
Đurđa Gmaz, Udruga civilnih stradalnika Sisačko-moslavačke županije
Tanja Vukobratović Spasojević, Srpsko narodno vijeće
Boris Milošević, Srpsko narodno vijeće
Ivana Radačić, Centar za mirovne studije
Maja Hasanbašić, Centar za ljudska prava
Jovica Brkić, Udruga Pravda
Duško Zorić, Udruga Pravda
Marija Slišković, zastupnica žrtava, Žene u Domovinskom ratu
Ana Bulić, RTL televizija
Slaven Ružić, Hrvatsko memorijalni-dokumentacijski centar Domovinskog rata
Nenad Jovanović, Novosti
Ivana Vranješ, Dayline info